

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**  
**Факультет психології та соціології**  
**Кафедра педагогічної та вікової психології**

**СИЛАБУС**  
**нормативної навчальної дисципліни**  
**СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**  
**ТА МЕТОДИКА КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ТРЕНІНГУ**  
**підготовки бакалавра**  
**спеціальності 053 Психологія**  
**освітньо-професійної програми: Психологія**

**Луцьк – 2020**

Силабус нормативної навчальної дисципліни «Спеціальна психологія методика корекційно-реабілітаційного тренінгу» підготовки бакалавра галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми: Психологія.

Розробник: Гошовська Дарія Тарасівна, кандидат психологічних, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Силабус нормативної навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол № 1 від 27 серпня 2020г

Завідувач кафедри:  проф. Гошовський Я.О.

## I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни За навчальним планом 2020 року
Денна форма	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»  Освітньо-професійна програма : Психологія  Освітній ступінь: бакалавр	нормативна
Кількість кредитів – 5		Рік підготовки: 4-й
Загальна кількість годин - 150		Семестр 7
	Лекції – 22 год.	
	Практичні, семінарські - 20 год.	
	Лабораторні -18 год.	
	Самостійна робота – 82год.	
	Консультацій - 8	
	Вид контролю: екзамен	

<b>Найменування показників</b>	<b>Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень</b>	<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>
Денна форма навчання на базі диплома молодшого спеціаліста	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»  Освітньо-професійна програма : Психологія  Освітній ступінь: бакалавр	нормативна
Кількість кредитів – 4		Рік підготовки: 3-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр 6
	Лекції – 12 год.	
	Практичні, семінарські - 10 год.	
	Лабораторні -10 год.	
	Самостійна робота – 80год.	
	Консультацій - 8	
	Вид контролю: екзамен	

<b>Найменування показників</b>	<b>Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень</b>	<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>
Заочна форма	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»  Освітньо-професійна програма : Психологія  Освітній ступінь: бакалавр	нормативна
Кількість кредитів – 5		Рік підготовки: 3-й
Загальна кількість годин - 150		Семестр 5
		Лекції - 16 год.
		Практичні, семінарські - 12год.
		Лабораторні -12год.
		Самостійна робота - 102
		консультації - 8
		Вид контролю: екзамен

<b>Найменування показників</b>	<b>Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень</b>	<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>
Заочна форма на базі диплома молодшого спеціаліста	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки 053 «Психологія»  Освітньо-професійна програма : Психологія  Освітній ступінь: бакалавр	нормативна
Кількість кредитів – 4		Рік підготовки: 3-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр 6
		Лекції - 12 год.
		Практичні, семінарські - 8 год.
		Лабораторні -8 год.
		Самостійна робота - 78
		Консультації -14
		Вид контролю: екзамен

## **II. Інформація про викладача**

**Гошовська Дарія Тарасівна**

Кандидат психологічних наук

Доцент

Доцент кафедри педагогічної та вікової психології

+380509171792,

[Hoschovskadarija@vnu.edu.ua](mailto:Hoschovskadarija@vnu.edu.ua)

[Daria66@ukr.net](mailto:Daria66@ukr.net)

<https://wiki.eenu.edu.ua/wiki/>,

<https://scholar.google.com.ua/>

Консультації зі студентами проводяться згідно графіка консультацій кожного вівторка з 14.00 до 16.00. Якщо студент потребує консультацій, то час їх проведення узгоджується з викладачем попередньо.

## **III. Опис дисципліни**

### **1. Анотація курсу**

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес диференціювання навчання, виховання і розвитку дітей з психічними і (або) фізичними порушеннями та відхиленнями у поведінці, визначення найбільш результативних шляхів, засобів, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження та подолання відхилень у розвитку та поведінці таких дітей.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із структурою та завданнями спеціальної психології, а також специфікою роботи із дітьми з різними проблемами для реалізації корекційно–освітніх завдань.

**2. Пререквізити:** Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Педагогічна психологія».

**3. Постреквізити:** Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні навчальних дисциплін «Психогенеза особистості», «Психологія депривації», «Психологія агресії, насильства і травми»

### **4. Мета та завдання навчальної дисципліни**

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із структурою та завданнями спеціальної психології, а також специфікою роботи із дітьми з різними проблемами для реалізації корекційно–освітніх завдань.

Основними завданнями «Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу» є:

- розглянути загальні питання спеціальної психології: принципи навчання та виховання дітей з різними нозологіями;
- методи і прийоми, які використовуються в корекційній роботі, організаційні аспекти психокорекційних технологій;
- прогнозувати динаміку розвитку, обґрунтувати вибір напрямків корекційної роботи та її методів;
- здатність планувати етапи досліджень та володіти методиками проведення тренінгових занять;
- сформулювати вміння складати та оцінювати корекційні програми з урахуванням віку та структури дефекту;
- уміння проводити консультативну та діагностичну роботу з особами різних вікових категорій;
- проводити корекційно-розвивальні заняття з використанням сучасних методик.

### 5. Результати навчання (Компетентності)

У ході вивчення навчальної дисципліни студенти повинні набути наступних компетенцій:

<b>загальних компетенцій:</b>	
ЗК1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК4.	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5.	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК6.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
<b>фахових компетенцій:</b>	
ФК1.	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
ФК3.	Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
ФК4.	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну) з

	використанням науково верифікованих методів та технік.
ФК5.	Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
ФК7.	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
ФК9.	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
ФК10.	Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

#### ІV. Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. . Зан.	Лаб	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / бали
<b>Розділ І. Загальні питання спеціальної психології</b>							
Тема 1. Предмет і завдання спеціальної психології. Основні категорії спеціальної психології. Закономірності психічного розвитку дітей з проблемами розвитку. Характеристика основних категорій спеціальної психології. Характеристика основних наукових теорій розвитку дітей з проблемами розвитку. Історичні аспекти суспільної допомоги дітям з проблемами розвитку. Сутність та проблеми соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Принципи спеціальної психології. Основні завдання спеціальної психології.	18	4	4		10		Опитування, реферати, робота в групах / бб.
Тема 2. Види розладів психофізичного розвитку та їх причини (загальна характеристика). Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання дітей, які потребують корекції. Онтогенез та дизонтогенез. Сутність феномену порушення розвитку. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Структура порушення розвитку. Механізми формування системних порушень в розвитку психіки. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація, як категорії спеціальної психології. Депривація, як причина та наслідок порушення розвитку. Загальна характеристика	23	2	2	2	15	2	Індивідуальна робота, опитування , ДС / 4б.



особистісних особливостей дітей та підлітків з порушеннями розвитку.							
Тема 3. Комплексна диференційована діагностика відхилень у психофізичному розвитку. Освітні установи для осіб з вадами психофізичного розвитку та їх комплектування. Психолого-педагогічний моніторинг Методичні засади діагностично-корекційно-розвивальної роботи. Методи та методики діагностики дітей різних категорій з особливостями психофізичного розвитку. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Суб'єкти впливу корекційно-розвивальної роботи (дитина, батьки, педагоги). Професійно важливі якості психолога для роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.	25	2	2	4	15	2	реферати, робота в групах / 6б.
Разом за модулем 1	66	8	8	6	40	4	16б.
<b>Змістовий модуль II. Прикладні проблеми спеціальної психології</b>							
Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при сенсорних порушеннях. Предмет та завдання. сурдопсихології. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Предмет та завдання тифлопсихології. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору. Напрямки корекційної роботи.	22	4	4	2	12		Опитування, реферати, робота в групах / 7б.

<p>Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях інтелекту, ЗПР, відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки  Олігофренія та її класифікація за етіологією. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості: дебільність, імбецильність, ідіотія.  Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим): астенічна, атонічна, дисфорична, стенична. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей. Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація дітей з затримкою психічного розвитку (за К.С.Лубовським): конституціонального походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР.</p>	33	6	6	4	15	2	Індивідуальна робота, опитування / 11б.
<p>Тема 6. Психічний розвиток при порушеннях мовлення та опорно-рухового апарату. Чинники первинних мовних порушень. Класифікація мовних порушень: периферійного характеру (дислалія, ринолалія, ринофонія, дисфонія) центрального характеру (дизартрія, алалія, афазія, дизграфія, аграфія, дислексія). Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники</p>	27	4	2	4	15	2	реферати, робота в групах / 6б.

виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічноастатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.							
Разом за модулем II	84	14	12	12	42	4	246.
Всього	150	22	20	18	82	8	406.
Види підсумкових робіт							
МКР							60 б
Інше: студенти, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Студенти мають право отримати додаткові бали за підготовку статті та участь у конференції, яку проводить щорічно кафедра.							

**(заочна форма навчання)**

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек ц.	Прак. Зан.	Лабор.	Сам. роб.	Конс	Форма контролю / бали
<b>Розділ I. Загальні питання спеціальної психології</b>							
Тема 1. Предмет і завдання спеціальної психології. Основні категорії спеціальної психології. Закономірності психічного розвитку дітей з проблемами розвитку. Характеристика основних категорій спеціальної психології. Характеристика основних наукових теорій розвитку дітей з проблемами розвитку. Історичні аспекти суспільної допомоги дітям з проблемами розвитку. Сутність та проблеми соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Принципи спеціальної психології. Основні завдання спеціальної психології.	19	2	2		15		Опитування, реферати, робота в групах, опитування / 56.
Тема 2. Види розладів психофізичного розвитку та їх причини (загальна характеристика). Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання	23	2	2	2	15	2	Опитування, реферати, ДС / 76.

дітей, які потребують корекції Онтогенез та дизонтогенез. Сутність феномену порушення розвитку. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Структура порушення розвитку. Механізми формування системних порушень в розвитку психіки. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація, як категорії спеціальної психології. Депривація, як причина та наслідок порушення розвитку. Загальна характеристика особистісних особливостей дітей та підлітків з порушеннями розвитку.							
Тема 3. Комплексна диференційована діагностика відхилень у психофізичному розвитку. Освітні установи для осіб з вадами психофізичного розвитку та їх комплектування. Психолого-педагогічний моніторинг Методичні засади діагностично-корекційно-розвивальної роботи. Методи та методики діагностики дітей різних категорій з особливостями психофізичного розвитку. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку. Суб'єкти впливу корекційно-розвивальної роботи (дитина, батьки, педагоги). Професійно важливі якості психолога для роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.	23	2	2	2	17	2	Опитування, робота в групах, ДС / 76.
Разом за змістовим модулем 1	65	6	6	4	47	4	196.
<b>Змістовий модуль II. Прикладні проблеми спеціальної психології</b>							
Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при сенсорних порушеннях. Предмет та завдання. сурдопсихології. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухі, туговухі. Загальна характеристика	25	4	2	2	15	2	реферати, робота в групах, опитування / 76.

психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Предмет та завдання тифлопсихології. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору. Напрямки корекційної роботи.							
Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях інтелекту, ЗПР, відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки Олігофренія та її класифікація за етіологією. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості: дебільність, імбецильність, ідіотія. Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим): астенічна, атонічна, дисфорічна, стенічна. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей. Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація дітей з затримкою психічного розвитку (за К.С.Лубовським): конституціонального походження (гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР.	32	4	2	4	20	2	Індивідуальна робота, опитування, тренінг / 9б.
Тема 6. Психічний розвиток при порушеннях мовлення та опорно-рухового апарату. Чинники первинних мовних порушень. Класифікація мовних порушень: периферійного характеру (дислалія, ринолалія, ринофонія, дисфонія) центрального характеру (дизартрія, алалія, афазія, дизграфія, аграфія, дислексія).	26	2	2	2	20		Опитування, реферати, робота в групах, ДС / 5б.

Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічноастатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.							
Разом за змістовим модулем 2	81	10	6	6	55	4	216.
Усього годин	150	16	12	12	102	8	406.
Види підсумкових робіт							
МКР							60 б
Інше: студенти, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Студенти мають право отримати додаткові бали за підготовку статті та участь у конференції, яку проводить щорічно кафедра.							

**(заочна форма навчання м.с. )**

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лаб ор.	Сам.р об.	Конс.	Форма контролю / бали
<b>Змістовий модуль I. Загальні питання спеціальної психології</b>							
Тема 1. Предмет і завдання спеціальної психології. Особи з вадами психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.	20	2	1		15	2	реферати, робота в групах, опитування / 2,5б.
Тема 2. Види розладів психофізичного розвитку та їх причини (загальна характеристика). Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання дітей, які потребують корекції	24	2	1	2	15	4	реферати, робота в групах, опитування / 7,5б.
Разом за змістовим модулем I	44	4	2	2	30	6	10б.
<b>Змістовий модуль II. Прикладні проблеми спеціальної психології</b>							
Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при глибоких порушеннях слуху Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при глибоких порушеннях зору.	23	2	2	2	15	2	реферати, робота в групах / 10б.
Тема 6. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях	29	4	2	2	17	4	Індивідуальна робота, опитування

інтелекту, затримках психічного розвитку, відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки							/ 10б.	
Тема 7 Особливості розвитку, навчання та виховання особистості з вадами мовлення.	24	2	2	2	16	2	реферати, робота в групах / 10б.	
Разом за змістовим модулем 2	76	8	6	6	48	8	30б.	
Усього годин	120	12	8	8	78	14	40б.	
Види підсумкових робіт								
МКР							60 б	
Інше: студенти, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти. Студенти мають право отримати додаткові бали за підготовку статті, участь у конференції, вебінарі, круглому столі ( підтвердженням є наявність сертифікату)								

### **У. Завдання для самостійного опрацювання**

1. Проблема норми і патології в сучасних науках про людину. Підготувати повідомлення про вчених, які працювали в галузі спеціальної психології
2. Релігійні тлумачення сутності порушення у розвитку.
3. Форми та види реабілітації
4. Особистісні особливості дітей та підлітків з відхиленнями у розвитку
5. Компенсаторні феномени при порушеннях розвитку
6. Профілактика відхилень психічного розвитку
7. Основні технології реабілітації дітей з порушеннями інтелектуальної сфери.
8. Основні технології реабілітації дітей з порушеннями мовленнєвої сфери.
9. Профілактика відхилень психічного розвитку. Психологічні особливості дітей з ЗПР.
10. Психологічні особливості дітей з мовленнєвими порушеннями.
11. Поняття про компенсаторні та деприваційні феномени.
12. Деприваційні феномени. Депривація та порушений розвиток.

### **УІ. Політика оцінювання**

*Політика викладача щодо студента:*

студент повинен отримати бали під час занять (враховуються бали за групову та індивідуальну роботу, виступи, дискусію, тренінгові заняття, реферати, виступи на конференціях, круглих столах, вебінарах (наявність сертифікату) та підготовка статей з окресленої проблематики) якщо він присутній, або у час відведений для відпрацювання і консультацій).

**Політика щодо академічної доброчесності:**

**Студент повинен дотримуватись академічної доброчесності:**

- Самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>)

За порушення академічної доброчесності (плагиат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);  
повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагиату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%.

Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо перескладання: усі заняття студенти відвідують згідно розкладу навчального процесу, однак, якщо студент має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті).

## **УІІ. Підсумковий контроль**

Загальна оцінка за курс «Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу» складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: складається з балів, які отримує студент за навчальну діяльність – підготовку та виступи на практичних заняттях та виконання лабораторних робіт (40 балів). МКР оцінюється максимальною кількістю балів - 60. Якщо студент хоче покращити результат або отримав недостатньо балів, то він може скласти екзамен, який оцінюється від 0 до 60 балів. На екзамені результати МКР не враховуються, а бали за поточну успішність додаються до екзаменаційних.

## **УІІІ. Підсумковий контроль**

На екзамен виносяться питання, які потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач. Екзамен проводиться в усній формі і включає три питання: 1 питання теоретичне передбачає ґрунтовний аналіз окресленої проблеми, 2 – питання прикладне передбачає використання теоретичних знань під час вирішення практичних задач, третє питання творче – вимагає креативного підходу у вирішення складної ситуації.



## ІХ. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	добре
67-74	задовільно
60-66	достатньо
1-59	незадовільно

### Перелік питань, які виносяться на екзамен

1. Розвиток спеціальної психології в Україні.
2. Розвиток спеціальної психології в ХХ ст.
3. Основні категорії спеціальної психології.
4. Міжпредметні зв'язки та місце спеціальної психології у системі психологічних дисциплін.
5. Співвідношення предметного поля спеціальної психології, патопсихології та клінічної психології.
6. Предмет і завдання спеціальної психології. Основні етапи розвитку.
7. Методи дослідження у спеціальній психології.
8. Негативні типи сімейного виховання дітей із вадами розвитку.
9. Психічний розвиток осіб із розумовою відсталістю.
10. Олігофренія : причини, особливості прояву.
11. Причини та прояви деменції.
12. Недоумство, спричинене спадковим порушенням обміну речовин. Екзогенні та ендогенні причини розумової відсталості.
13. Рівні та форми розумової відсталості. Класифікація олігофреній за формами.
14. Особливості пізнавальних процесів, емоційно-вольової та поведінкової сфери у олігофренів.
15. Первинні, вторинні і третинні відхилення при розумовій недостатності.
16. Соціальна ситуація розвитку олігофренів. Зона актуального та найближчого розвитку у розумово відсталих осіб.
17. Сутність та основні прояви затримки психічного розвитку.
18. Особливості інтелектуальної, емоційної та поведінкової сфери при затримці психічного розвитку.
19. Причини та різновиди затримки психічного розвитку.
20. Сурдопсихологія: історія розвитку та основні проблеми.
21. Предмет, завдання і методи сурдопсихології.
22. Причини дефектів слуху. Фонові та маніфестні чинники уражень слуху.

23. Соціально-педагогічні умови як чинник розвитку психіки глухої дитини.
24. Особливості психічного розвитку глухої дитини в перші роки життя.
25. Розвиток мовлення у глухих.
26. Розвиток предметно-практичної діяльності, наочно-образного та словесно-логічного мислення у глухих.
27. Психічний розвиток глухої дитини впродовж шкільного навчання.
28. Розуміння глухими дітьми емоційних станів та причин, що їх викликають.
29. Особливості характеру та життєвої позиції глухих.
30. Жестове мовлення глухих: побутове мовлення, жестове мовлення.
31. Тифлопсихологія: історія розвитку та основні проблеми.
32. Предмет, завдання і методи тифлопсихології.
33. Причини дефектів зору. Основні групи осіб із недоліками зору.
34. Вплив дефектів зору на процес психічного розвитку.
35. Сенсорна деривація сліпих. Можливості компенсації сліпоті.
36. Особливості психічного розвитку незрячої дитини в перші роки життя.
37. Соціально-педагогічні умови як чинник розвитку психіки сліпої дитини.
38. Особливості розвитку предметно-практичної діяльності, наочно-образного та словесно-логічного мислення у сліпих.
39. Характеристика емоційної сфери незрячих.
40. Особливості психічного розвитку незрячої дитини впродовж шкільного навчання.
41. Різновиди психологічної адаптації незрячих. Стосунки незрячих із соціальним оточенням.
42. Сліпоглухота та її причини. Класифікація сліпоглухих
43. Психічний розвиток сліпоглухих дітей.
44. Компенсаторні можливості тактильно-вібраційної чутливості, смаку та нюху у сліпоглухих дітей.
45. Пізнавальні можливості та спілкування сліпоглухих. Особливості розвитку особистості сліпоглухих.
46. Основні напрями практичного застосування психологічних досліджень у спеціальній психології: психологічні засади створення системи навчання дітей із затримкою психічного розвитку; психологічні засади вдосконалення системи спеціальної освіти.
47. Основні напрями практичного застосування психологічних досліджень у спеціальній психології: психологічні засади вдосконалення системи трудового навчання розумово відсталих дітей.
48. Основні напрями практичного застосування психологічних досліджень у спеціальній психології: психологічна оцінка ефективності методів, змісту і засобів навчання осіб із дефектами розвитку.
49. Основні напрями практичного застосування психологічних досліджень у спеціальній психології: психологічна корекція недоліків первинного, вторинного і наступних порядків; визначення особливостей адаптації осіб із обмеженими можливостями до різних умов життєдіяльності.
50. Психологічні особливості застосування психодіагностичних методик у спеціальній психології.
51. Адаптація та її різновиди.
52. Особливості адаптаційних процесів при порушеннях розвитку.

53. Корекція і компенсація функцій. Рівні та етапи компенсації.

## **ІХ. Рекомендована література та інтернет-ресурси**

### *Основна література*

1. Гошовська Д.Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу / Д. Т. Гошовська. – Луцьк: Вежа, 2013. – 338с.
2. Пахомова Н. Г. Спеціальна психологія / Н. Г. Пахомова, М. М. Кононова. – Полтава : АСМІ, 2015. – 389 с.
3. Синьов В. М. Психологія розумово відсталого дитини: підручник / В. М. Синьов, М. П. Матвєєва, О. П. Хохліна. – Київ: Знання, 2008. – 360 с.
4. Сорокин В. М. Специальная психология / В. М. Сорокин. – СПб.: Речь, 2004. – 216 с.
5. Сорокин В. М. Практикум по специальной психологии / В. М. Сорокин, В. Л. Кокоренко / Под ред. Л. М. Шипициной. – СПб.: Речь, 2003. – 122 с.
6. Спеціальна психологія. У питаннях і відповідях: навчальний посібник / укл. О. В. Чепка – Умань : ВПЦ «Візаві», 2016 – 104 с.
7. Специальная психология / под ред. В. И. Лубовского, Т. В. Розанова, Л. И. Солнцева. – Москва: Академия, 2005. – 464 с.
8. Спеціальна психологія: тексти. – Ч. 2. / За ред. М. П. Матвєєвої, С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 2001. – 142 с.
9. Шаповал И. А. Специальная психология: учебное пособие. – Москва: ТЦ Сфера, 2005. – 224 с.

### *Додаткова література*

1. Блейхер В. М. Патопсихологическая диагностика / В. М. Блейхер. – Киев, 1986.- 348с.
2. Богданова Т. Г. Сурдопсихология / Т. Г. Богданова. – Москва, 2002. – 345с.
3. Бондар В. І. Актуальні проблеми розвитку освіти дітей з обмеженнями життєдіяльності: шляхи від інституалізації до інтеграції / В. І. Бондар, В. М. Синьов // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського ун-ту ім. І. Огієнка. – Вип. 12. – [Серія соціально-педагогічна]. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – С. 8–14.
4. Выготский Л. С. Проблемы дефектологии / Л. С. Выготский. – Москва, 1995.- 320с.
5. Зейгарник Б. В. Очерки по психологии аномального развития личности / Б. В. Зейгарник, Б. С. Братусь. – Москва, 1980. – 234 с.
6. Кабанов М. М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике / М. М. Кабанов. – Ленинград, 1983. – С.34-38.
7. Клиническая психология / Под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб., 2002. – 331с.

8. Лебединский В. В. Нарушения психического развития у детей / В. В. Лебединский. – Москва, 1985. – 298 с.
9. Левченко И. Ю. Патопсихология: теория и практика / И. Ю. Левченко. – Москва, 2000. – 411 с.
10. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – Москва, 1989. – 298 с.
11. Литвак А. Г. Психология слепых и слабовидящих / А. Г. Литвак. – СПб., 1999. – 278 с.
12. Литвак А. Г. Тифлопсихология / А. Г. Литвак. – Москва, 1985. – 128 с.
13. Лубовский В. И. Психологические проблемы диагностики аномального развития детей / В. И. Лубовский. – Москва, 1989. – 234 с.
14. Мамайчук И. И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии / И. И. Мамайчук. – СПб., 2001. – 367 с.
15. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии / И. И. Мамайчук. – СПб.: Речь, 2003. – 400 с.
16. Мамайчук И. И. Психология дизонтогенеза / И. И. Мамайчук. – СПб., 2000. – 345 с.
17. Максимова Н. Ю. Курс лекций по детской патопсихологии / Н. Ю. Максимова, Е. Л. Милютина. – Ростов-на-Дону, 2000. – 367 с.
18. Методы исследования в психологии / под ред. Т. В. Корниловой. – Москва, 1998. – 367 с.
19. Основы обучения и воспитания аномальных детей / под ред. И. Дьячкова. – Москва, 1965. – 212 с.
20. Петрова В. Г. Кто они, дети с отклонениями в развитии / В. Г. Петрова, И. Белякова. – Москва, 1998. – 198 с.
21. Основы психодиагностики / Под ред. А. Г. Шмелева. – Ростов н/Д. 1996. – 298 с.
22. Основы специальной психологии / под ред. Л. В. Кузнецовой. – Москва, 2002. – 289 с.
23. Солнцева Л. И. Развитие компенсаторных процессов у слепых детей дошкольного возраста / Л. И. Солнцева. – Москва, 1980. – 332 с.
24. Спеціальна психологія: тексти : ч. 1. / За ред. М. П. Матвеевої, С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 1999. – 158 с.
25. Танеев А. Д. Основы коррекционной педагогики / А. Д. Танеев. – Москва, 1999. – 198 с.